

Agrárium Tolna megyében

Tennivalók a Tolna megyei agrárium továbblépése érdekében

Készült a Tolna Megyei Önkormányzat megbízásából

Projektvezető:

Szepesi Balázs

A munkában közreműködött:

Barta Márton

Fazekas Gergely

Rési Kata

Budapest
2014. október 30.

„A használható tudásért”

HÉTFA Kutatóintézet és Elemző Központ

H-1051 Budapest Október 6. utca 19. IV/2

E-mail: info@hetfa.hu

Tel.: +36-30/730-6668

Fax.: +36-1 /700-2257

www.hetfa.hu

CSELEKVÉSI TERV

TOLNA MEGYE, AGRÁRMEGYE

Az agrárium a megye motorja és húzóágazata. A mezőgazdaság adottságai több területen kiemelkedőek, erre példa a szőlőtermesztés és borgazdálkodás vagy a kiváló minőségű termőföldre épülő növénytermesztési kultúrák (például búza, kukorica, napraforgó) jelenléte, a kiemelkedő természeti kincseket őrző erdőgazdálkodás. Emellett az agrártevékenységek széles körének: a gyümölcs- és zöldségtermesztésnek, állattenyésztésnek nyújtanak kedvező adottságokat a megye vidékei.

A megye célja, hogy egyaránt hozzájáruljon a kiválóságokra és jó adottságokra építő agrárvállalkozások értékteremtő képességének és a vidékies térségek agrártevékenységekre épülő népességmegtartó képességének erősödéséhez.

A MEGYE AGRÁRIUMA SOKSZÍNŰ

A megye agráriuma sokszínű. A nagyobb és kisebb birtokok egyaránt jellemzőek, speciális és generálisabb termékek-termények egyaránt jellemzik a megyei agráriumot. A magas szinten feldolgozott, magas hozzáadott értékű tevékenységek és a relatíve alacsony tőke- és munkaráfordítás mellett jövedelmet biztosító tevékenységek egyaránt megtalálhatóak.

Ez a sokszínűség érték, és a paletta minden szereplőjét egyformán támogatni kell a továbblépésben. Fontos, hogy a fejlesztési lehetőségek ne a konfliktusokat élezzék az agrárvilág szereplői között, hanem az együttműködés lehetőségeit szélesítsék, motivációját erősítsék.

A MEGYEI AGRÁRVÁLLALKOZÁSOKÉRT

Az agrárium fejlesztésének fókuszában az agrárvállalkozások állnak – mind a gazdasági szervezetek, mind az egyéni gazdaságok. Nekik nyújt támogató ösztönzést, őket motiválja, hogy lendületükkel a gazdaság egészét húzzák magukkal. A cél az, hogy mind gazdasági mind társadalmi példát mutatva vezető szerepet vállaljanak a megye felvirágoztatásában.

A megyei önkormányzat egyrészt támogatja őket a fejlesztési források megszerzésében; bátorítja a versenyképességüket erősítő együttműködéseiket, szerveződéseiket. Másrészt ösztönzi, hogy a vidék gazdasági életének irányítói szerepet vállaljanak a társadalom szervezésében, szerepet vállaljanak a helyi problémák enyhítésében.

AZ AGRÁRIUM VERSENYKÉPESSÉGE ÉS NÉPESSÉGMEGTARTÓ EREJE

Az agrárvállalkozások számára az intenzív verseny és a terményeiket felvevő termelői, kereskedelmi szereplők erőfölénye miatt kiemelkedően fontos a versenyképesség. A tőke megtartását biztosító jövedelmezőség csak a legkorszerűbb technológiák alkalmazásával, a termelést kiszolgáló szolgáltató, finanszírozó infrastrukturális háttér megléte esetén biztosítható.

Emellett az agráriumra komoly szerep hárul Tolna egyik legégetőbb problémája, az elvándorlás enyhítésében. A nagy munkaerő-igényű tevékenységek szélesebb körűvé válása reális alternatívát kínálhat a nagyvárosok lakónépesség-elszívó hatásával szemben.

A két cél megvalósítása nem mehet egymás rovására. Az agrárvállalkozások csak a megfelelő ösztönzők és feltételek esetén vállalkoznak a komoly beruházást igénylő, munkaintenzív technológiák alkalmazására. A munkaintenzív tevékenységek elkötelezett szervezői pedig csak a működés kockázatait és költségeit fedező hozamot biztosító piaci pozíciók esetén képesek hosszú távon fennmaradni.

AZ AGRÁRIUM KULCSTERÜLETEI

A megye eltökélt, hogy lobbijerejével és szervező energiájával segítséget nyújtson a következő kulcsterületeken:

- fogyasztók elérésének javítása;
- öntözési rendszerek bővítése;
- szakképzés fejlesztése;
- megyei termelők kínálatát felszívni képes élelmiszeripari kapacitások kiépítése;
- munka- és tőkeintenzív termelési technológiák (pl. sertésenyésztés, zöldségtermesztés, vetőmagtermesztés) szélesebb körűvé tétele;
- jövedelmező kisüzemi, háztáji modellek feltételeinek megteremtése

FOGYASZTÓK ELÉRÉSE

A megyei mezőgazdaság stabil és jövedelmező működését az biztosíthatja, ha az agrárvállalkozások feldolgozókkal szembeni pozíciója javul, a fogyasztók közvetlen elérését támogató csatornák megerősödnek.

Ennek érdekében a megye bátorítja az egyedi termékek előállítását célzó törekvéseket, a termékek helyi vagy termelői márkanév alatti értékesítését, az értékesítési szövetkezés formáit, az idegenforgalomhoz kapcsolódó gasztronómiai termékek kialakítását, a helyi fogyasztók közvetlen elérését segítő technikákat. A megyében több ilyen kezdeményezés is van: a szekszárdi borászatok egységes arculatát megteremteni hivatott új palacktól kezdve a helyi és térségi termékeket áruló kiskereskedelmi egységekig széles spektrumon mozognak ezek a törekvések, melyek támogatását a Megyei Önkormányzat kiemelt fontosságúnak tartja.

ÖNTÖZÉSI RENDSZEREK BŐVÍTÉSE

A magas hozzáadott értékű mezőgazdaság az öntözési rendszerek körének bővítését igényli. Ezek kiépítése sokrétű kihívás. Egyszerre van szükség a megtérülési időtávon cselekvésre képes stabil gazdálkodókra, az öntözésbe bevont területek tulajdonosainak kiszámítható viselkedésére, a fejlesztést támogató szabályozó és adminisztrációs környezetre, illetve hogy elegendő víz legyen elérhető és felhasználható az öntözéshez.

Az ilyen típusú beruházások során vannak esetek, amikor dominánsan állami szerepvállalásra, állami beruházásra van szükség; de van, amikor elég a szerződéses kereteket megteremtő, innovatív szabályozói-jogalkotói lépések megtétele.

SZAKKÉPZÉS FEJLESZTÉSE

Az agrárium technológiai fejlődése magas szintű felkészültséget igényel dolgozóitól. A kis magángazdaságok és a nagyüzemek számára egyaránt fontos, hogy a korszerű eljárások elvárásaihoz illeszkedő általános felkészültséggel és szakismeretekkel rendelkező

pályakezdők kerüljenek ki az oktatási intézményekből. Ugyancsak fontos, hogy a megyei szakképzés rendszere illeszkedjen a helyi igényekhez, valamint az országos szakképzési szabályozás lehetővé tegye ezen igények érvényesülését. Példaként hozható fel a tejipari szakember- és mérnökképzésben a közelmúltban történt változások tanulsága: az általános élelmiszeripari szakképzés nem tudja kielégíteni a speciális igényű tejipar minőségi munkaerő-szükségletét.

MEGYEI TERMELŐK KÍNÁLATÁT FELSZÍVNI KÉPES ÉLELMISZERIPARI KAPACITÁSOK KIÉPÍTÉSE

A mezőgazdasági termékek hozzáadott értékét nagyban növelheti a feldolgozottsági szint emelése. Ezért fontos a megye számára, hogy meglévő élelmiszeripari kapacitásait (húsipar, zöldség és gyümölcs feldolgozás, tartósítás) bővítse, valamint újból felépítse a kilencvenes évek elején leépült konzerviparát. Ehhez a termelők széles körének együttműködésére, felkészült és megbízható vezérfigurákra, piacszervezésre és a beruházás kockázatai és hozamait kecsesgetőnek látó vállalkozói, befektetői tőkére van szükség.

MUNKA- ÉS TŐKEINTENZÍV TERMELÉSI TECHNOLÓGIÁK SZÉLESEBB KÖRŰVÉ TÉTELE

A megye agráriumának jövedelmezőségét és foglalkoztatási potenciáját növelő mezőgazdasági tevékenységekre (például sertésenyésztés, zöldségtermesztés, vetőmagtermesztés) való áttérés komoly vállalás. A megtérülési idő hosszú, az üzleti kockázat magas. A piaci kiszolgáltatottság nagy, a szakértelemigény jelentős, a munkaerő-intenzitásból következő likviditásigény és közteherteremtés tetemes a tradicionális tevékenységekhez képest. Stabil felvevőpiacra, az értékesítési, integrátori rendszerek megerősödésére, a technológiai és pénzügyi kiszolgáló háttér kiépülésére van szükség, hogy az agrárvállalkozásoknak megérje a föld hozamát növelő fejlesztésekbe belevágni.

A JÖVEDELMEZŐ KISÜZEMI, HÁZTÁJI MODELLEK FELTÉTELEINEK MEGTEREMTÉSE

A családok jövedelmének emelkedéséhez, a vidék népességmegtartó képességének erősítéséhez nagyban hozzájárul a munka melletti gazdálkodásra épülő modellek megerősödése. Ehhez szükséges – a támogató infrastruktúra mellett – kis méretekben is jövedelmezően és megfelelő minőségben működtethető technológiákra és kisléptékű integrációs modellekre, melyek képesek piac felé továbbítani ezen termékeket.

VERSENYKÉPESSÉG NÖVELÉSE: TECHNOLÓGIA, SZERVEZETTSÉG, EGYÜTTMŰKÖDÉS

A fenti kihívások megoldásához (1) a technológiai újítások átvételére, (2) szervezeti és piaci újításokra, (3) az együttműködések erősítésére van szükség. A Megyei Önkormányzat mindhárom innovációs irányt fontosnak tartja, és elsőrendű feladatának az együttműködések erősítését tekinti.

A termelékenységét és minőségét javító technológiai újítások átvételét a gépek, állat- vagy növényvédő szerek beszállítói és a minőségre érzékeny felvásárlók több módon inspirálják. Ebben az esetben a párhuzamosságok elkerülése, a technológiai újítások hasznait erősítő háttérszolgáltatások (finanszírozás, képzés, szerelés stb.) megfelelő kiépítése a szűk vállalkozói érdekkörön túlmutató, azonban a vállalkozói versenyképesség szempontjából fontos feladat.

Az új piacokra való belépés, illetve a piacfejlesztést, hatékonyságnövelést szolgáló változtatások a szervezeti együttműködés vagy a belső működés formáiban komoly újító szándékot igényelnek. A külső motiváció itt gyenge, a lehetőségek felismeréséhez és a azok megvalósításához ezért fontos a közösségi inspiráció.

A megye különösen fontosnak tartja a termelői, értékesítési együttműködések, illetve a hosszú távú, tartós, bizalmon alapuló beszállítói és vevői kapcsolatok megerősödését, kialakulását.

KÖVETKEZŐ LÉPÉSEK

Az agrárium erejének megtartását, további erősödését a Megyei Önkormányzat lobbijével és szervező tevékenységével támogatja.

Lobbitevékenységének célja, hogy

- a megyei agrárvállalkozások fejlesztési elképzelései megjelenjenek a terület uniós és hazai fejlesztési forrásainak céljai között, a források életszerű fejlesztéseket tegyenek lehetővé, minél kisebb bürokratikus nehézségekkel;
- az országos agrárpolitika és szabályozói környezet kedvezzen a megyei agrárium fő kihívásait legyőzni hivatott vállalkozói, társulási és megyei törekvéseknek. Ezek a kihívások a következők: a fogyasztók elérésének javítása, az öntözési rendszerek bővítése, a szakképzés fejlesztése, a megyei termelők kínálatát felszívni képes élelmiszeripari kapacitások kiépítése, a munka- és tőkeintenzív termelési technológiák szélesebb körűvé tétele, a jövedelmező kisüzemi modellek feltételeinek megteremtése.

Szervező munkájának célja, hogy

- elősegítse a termelői, értékesítési együttműködések, illetve a hosszú távú, tartós, bizalmon alapuló beszállítói és vevői kapcsolatok megerősödését, kialakulását;
- fórumok szervezésével, egyeztető és elemző munkával hozzájáruljon a megyei agrárium kulcsterületeihez;
- bátorítsa az agrárvállalkozásokat a társadalmi szerepvállalásra
- megőrizze és a kor elvárásaihoz igazodóan pozitív tartalommal, szimbólumokkal töltsen meg a megye agrárarculatát.